

Motion till riksdagen 2018/19:1371

av Ludvig Aspling m.fl. (SD)

Avtalsstyrning, kontroll och frysta betalningar inom det multilaterala biståndet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sida och UD ska avtala om att kunna begära in kontrolluppgifter från betalningsmottagare och få del av uppföljningsrapporter och andra dokument och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avsteg från reglerna om uppföljning och kontroll och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt att frysa fonders utbetalningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett regelverk som tvingar Sida och UD att omedelbart frysa vissa betalningar och tillkännager detta för regeringen.

1 Bakgrund

Mellan 2014 och 2020 har Sverige förbundit sig att investera över en halv miljard kronor i utvecklingsfonden *Afghan Reconstruction Trust Fund*. Fonden upprättades efter invasionen av Afghanistan, förvaltas av Världsbanken och fungerar som instrument för finansiering av ett brett spektrum av projekt vilka syftar till att återuppbygga Afghanistans infrastruktur, myndigheter och statsförvaltning. Fonden ger även budgetstöd till landet.

2 Vad revisionen fann m m

Den amerikanska generalinspektionen för Afghanistans återuppbyggnad (Sigar) publicerade i april 2018 en revisionsrapport¹ i vilken man granskat ARTF ur ett brett

¹ Sigar 18-42-AR/Afghanistan Reconstruction Trust Fund.

perspektiv. Siga fann att Världsbanken och den afghanska regeringen genom sin bristfälliga tillsyn och transparens har riskerat att amerikanska skattemedel hamnat i orätta händer. Revisionen fann i kort följande.

- Avseende uppgifter som lämnas till Världsbanken av betalningsmottagare har ingen kontroll skett före utbetalningar, ingen återkommande kontroll har heller genomförts. Det finns heller ingen mekanism för att ge biståndsgivare information om ifall, när och hur kontroller skett. Detta trots att det funnits avtal som särskilt reglerat kontroll av bidragsmottagare.
- Sedan 2011 har effektiviteten hos de afghaniska myndigheterna gradvis försämrats, vilket har lett till att de inte klarat att avlägga korrekta rapporter om fondens betalningsmottagare. Ett konkret exempel är det faktum att fonden rutinmässigt betalar ut löner till offentliganställda, utan att kontrollera att de anställda faktiskt finns.²
- Det finns tydliga svårigheter att hålla afghanska myndigheter ansvariga. Alldeles för stor flexibilitet i hur myndigheterna får använda fondens medel och det faktum att varken givarna eller Världsbanken, utan afghanska myndigheters godkännande, kan ändra eller stoppa pågående projekt bidrar till den bristfälliga styrningen.
- I många fall när biståndet gått via en mellanhand, som exempelvis Världsbanken, är insynen i stort sett också obefintlig och någon möjlighet till korrekt uppföljning finns inte. Bristen på ansvar finns även på givarsidan. Givarna har exempelvis inte klarat att ge riktlinjer om vart medlen ska förmedlas demografiskt, vilket lett till att fonden finansierat projekt i områden som kontrolleras av talibaner och andra rebellgrupper.³

Enligt anställda på Världsbanken är huvudsyftet med fonden att ta alla möjligheter att förmedla pengar till afghanska myndigheter, och alltför strama regler skulle göra detta svårt.

Den amerikanska riksrevisorn John Sopko drar slutsatsen att givarkollektivet bidragit till korrruptionen genom att skjuta till för mycket pengar, för snabbt, i ett för litet land med alldeles för lite kontroll. Riksrevisorn medger att givarkollektivet medvetet sett mellan fingrarna med korrruption, förskingring och det faktum att fonden finansierade regelrätta krigsherrar. Riksrevisorn drar också slutsatsen att givarkollektivets agerande förvärrat den militära konflikten genom att erodera allmänhetens förtroende för den afghanska regeringen och bryta ner moralen hos dess militär.⁴

Givarkollektivets agerande i detta fall är ett svek mot alla inblandade parter, den afghanska staten genom att göda korrruption och belöna dess värsta medarbetare, men även mot den afghanska militären genom att underminera målet som deras soldater slåss och dör för, det vill säga en fungerande stat. Det är också ett svek mot Afghanistans folk, genom att man låter pengar som är ämnade för deras välfärd gå till kriminell verksamhet och inte minst ett svek mot den svenska skattebetalaren som tvingas betala för internationell gangsterverksamhet.

Sida känner till dessa brister men fortsätter göra utbetalningar eftersom givare, Världsbanken och den afghanska regeringen har kommit överens om att sätta en

² <https://www.france24.com/en/20180425-lack-oversight-afghan-donations-us-watchdog>.

³ Ff.

⁴ <https://www.france24.com/en/20180507-foreign-donors-afghanistan-fuelling-corruption-us-watchdog>.

antikorrupsionsplan (ARTF Anti-Corruption and Results Monitoring Action Plan). Sverigedemokraterna ser det som oacceptabelt att fortsätta utbetalningarna under sådana förhållanden. Dessa borde i stället frysas till dess att en sådan plan fått bevisad effekt.

3 Åtgärder

Misslyckanden är också chanser till förbättring. Fallet med ARTF belyser ett skriande behov av skärpta krav på styrning, kontroll och uppföljning inom det multilaterala biståndet. Vi föreslår därför följande:

1. Samarbetet med fonder som ARTF ska regleras i avtal med vissa minimiklausuler som Sida och UD inte får avvika från. Dessa regler ska stadga att svensk myndighet alltid ska ha en oberoende rätt att utföra kontroller, begära in kontrolluppgifter från betalningsmottagare och få del av uppföljningsrapporter och andra dokument.
2. Fonden ska inte tillåtas göra avsteg från reglerna om uppföljning och kontroll på grund av att situationen på marknaden gör sådana kontroller svåra eller omöjliga. I en sådan situation är det bättre att inte betala ut några medel alls eftersom utbetalningar riskerar att hamna i fiendens händer eller försvinna i korruption. Både dessa scenarier riskerar att allvarligt förvärra konflikten i fråga.
3. I avtalet ska regleras att Sida och UD ska ha rätt att, ifall det finns sannolika skäl att misstänka oegentligheter, frysa fondens utbetalningar till de projekten eller mottagarna.
4. Regeringen bör också snarast upprätta ett regelverk som tvingar Sida och UD att omedelbart frysa betalningar till fonder ifall det finns skäl att misstänka att fonden brister i kontroll eller uppföljning eller har problem med korruption.

Ludvig Aspling (SD)

Björn Söder (SD)

Markus Wiechel (SD)